

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΡΩΣΣΙΟΥ

ΙΕΡΑΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΥΡΟΥ 1856 - 1893

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΣΥΡΟΥ 1936

Ανέκδοτες στιγμές της ιστορίας τους

Προλογίζει ο Σεβασμιότατος Μητροπολίτης Σύρου Δωρόθεος Β΄

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΗ

ΚΙΑΚΙΣ 2009

Κάθε γνήσιο αντίτυπο υπογράφεται από τους συγγραφείς

Για επικοινωνία με τους συγγραφείς:

Θεόδωρος Χριστοφορίδης

Αικατερίνη Ρώσσιου

Στέρνας 3, Κιλκίς, Τ.Κ. 61100

τηλ - fax οικίας 23410 20879

εργασίας 23410 75293

23410 93204

κινητό 6977 838708

6945 133910

e-mails: hristoforidisth@sch.gr

krossiou@sch.gr

skype: hristoforidisth

krossiou

urls: <http://users.sch.gr/hristoforidisth>

<http://users.sch.gr/krossiou>

ISBN 978-960-456-134-6

© Copyright: Χριστοφορίδης Θεόδωρος, Ρώσσιου Αικατερίνη, Εκδόσεις Ζήτη,
Ιανουάριος 2009, Κιλκίς

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

www.ziti.gr

**Φωτοστοιχειοθεσία
Εκτύπωση**

Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ

18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας

Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19

Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229

e-mail: info@ziti.gr

Βιβλιοπωλείο

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΖΗΤΗ

Αρμενοπούλου 27 • 546 35 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 2310.203.720, Fax 2310.211.305

e-mail: sales@ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐπί τετρακόσια ἔτη ἡ Ἐκκλησία, ἀγωνιζομένη καὶ διαθέτουσα ἅπαντα τὰ ἑαυτῆς, ἔτρεφε μέ τὸ ἱερό της μάνα τὸν τὴν ἔρημο τῆς δουλείας διερχόμε- νο περιούσιο λαό, ὁ ὁποῖος ἐδρόσιζε τὴν ὀδὴν καὶ τὸν πόνον τοῦ μαρτυρίου του μέ τὰ θρησκευτικά καὶ ἔθνικά νάματα, ἀέναους κρουνοὺς τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσαν οἱ Ἱερές Μονές καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐν γένει ἱερά καθιδρύματα.

Μέ τὴ στοργική τῆς Ἐκκλησίας πρωτοβουλία καὶ μέ δικές της, ὡς ἐπὶ το πλεῖστον δαπάνες, κατέστη δυνατὸν, ὥστε στήν κατεχόμενη Ἑλληνική γῆ νά ὑπάρχουν καὶ νά λειτουργοῦν πλεῖστα ὅσα ἀξιόλογα Σχολεῖα, τῆς ἐκκλησια- στικῆς καὶ τῆς θύραθεν παιδείας.

Ἔτσι, δημιουργήθηκαν καὶ οἱ προϋποθέσεις, ὥστε στὸν πυρίκαυστο Ἑλληνικό χῶρο, μετὰ τὴν ἠφαιστειώδη ἔκρηξη τοῦ 1821, κρατῆρες τῆς ὁποίας ὑπῆρξαν ἡ Ἁγία Λαύρα καὶ τὸ Μέγα Σπήλαιον, λάβα δε ἡ ἀσυγκράτητη ὀρμὴ τῆς ἐξεγερ- θείσης Ἑλληνικῆς ψυχῆς, καὶ ἀφοῦ ὑπὸ τὸν αἴθριον Ἑλληνικό οὐρανὸ ἔπνευσεν ἡ ζεῖδαρος τῆς ἐλευθερίας αὐρα, οἱ ὑπάρχουσες Σχολές καὶ τὰ ποικίλης μορφῆς πνευ- ματικά κέντρα νά ἀποτελέσουν τὸ προγεφύρωμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πλεῖστοι ὅσοι ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες μετὰ τῶν ἐπανελθόντων φιλογενῶν λογίων νά βροῦν τὸ ἔρεισμα καὶ νά θέσουν τίς βάσεις τῆς Παιδείας τοῦ ἀνασυγκροτουμένου Ἑθνους, σέ κάθε πόλη καὶ ἰδιαίτερα στήν «προσφυγούπολη» Ἐρμούπολη, τὴν πόλη πού γέννησε, ὡς ἄλλη Λητῶ περιπλανωμένη καὶ ὠδίνουσα, ἡ Ἑλληνική Ἐπανάσταση.

Ἐάν ἡ Ἐρμούπολη κατέστη «ἡ ἀξιολογωτέρα τῶν Ἑλληνίδων πόλεων» κα- τὰ τὸ πρῶτο μισό τοῦ 19ου αἰῶνα, εἶναι διότι οἱ πρῶτοι οἰκιστές της, ἀφοῦ ξέ- φυγαν τὴ φωτιά καὶ τὸ μαχαίρι καὶ βρῆκαν καταφύγιον στήν ἄγρονη ἀκτὴ τῆς ἀσήμαντης τότε Σύρου, μιμήθηκαν στή γενναιότητα τοὺς ἀγωνιζόμενους στά πεδία τῶν μαχῶν ὁμογενεῖς τους καὶ ἐπιδόθηκαν μέ τὸ ἴδιο πνεῦμα γενναιότη- τας στήν εἰρηνική προσπάθεια, μέσα στις φλόγες τοῦ Ἀγῶνα, μιᾶς πόλης, ἡ ὁποία ἔμελλε νά διαδραματίσει σημαντικώτατο ρόλο στήν οἰκονομική καὶ κοι- νωνική ἀποκατάσταση τοῦ Ἑθνους.

Διαπνεόμενοι οἱ πρῶτοι Ἐρμούπολιτες ἀπὸ διορατικότητα καὶ εὐρύτητα ἀντι- λήψεων, θεώρησαν ἀναγκαῖο καὶ ἀπαραίτητο νά «λατρέψουν» ἐκτός ἀπὸ τὸν

Κερδῶ Ἐρμῆ, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου ἔδωσαν στήν νέα πόλη τὸ 1824, καί τὸν Λόγιο, πολὺ σωστά πιστεύοντας ὅτι ἡ ἀνάπτυξη τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν προϋποθέτει πνευματικὴ ἀλλοίωση καὶ μὲν.

Ἦδη, μέχρι τὸ 1829, στήν πόλη λειτουργοῦσαν δύο ἀλληλοδιδασκακικὰ σχολεῖα, ἓνα ἀρρένων με 263 μαθητὲς καὶ ἓνα θηλέων με 161 μαθήτριες, τὰ ὁποῖα συντηροῦνταν ἀπὸ τὸ Κοινὸ τῆς πόλεως, δεδομένου ὅτι Δῆμος Ἐρμουπόλεως δὲν ὑπῆρχε τότε, ἀλλ' ἰδρύθηκε τὸ 1833, τρία «ἰδιαιτέρα», ἰδιωτικὰ δηλαδή, ἀλληλοδιδασκακικὰ δύο ἀρρένων καὶ ἓνα θηλέων, καθὼς καὶ πέντε ἰδιαιτέρα «Ἑλληνικὰ Σχολεῖα», τέσσερα ἀρρένων καὶ ἓνα θηλέων, τὴν δὲ 6ῃ Ὀκτωβρίου 1833 ἀρχισαν τὰ μαθήματα τοῦ πρώτου Γυμνασίου τῆς σύγχρονης Ἑλλάδος, ὑπὸ τῆ γενικῆ ἐπιστασία τοῦ Διδασκάλου τοῦ Γένους Νεοφύτου Βάμβα, τὸ ὁποῖο ἀναγνώρισε ἡ Κυβέρνηση τὸ 1835, μαζί μὲ τὸ τότε συσταθὲν Γυμνάσιο Ναυπλίου.

Τὸ ἀνά χειρὰς πόνημα τῶν Ἑλλογιμωτάτων καὶ Αἰκατερίνης Ρώσσιου καὶ κ. Θεόδωρου Χριστοφορίδη, Καθηγητῶν τῆς Δευτεροβάθμιας καὶ Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, φωτίζει δύο ἄγνωστες πτυχὲς τῆς Ἐκπαιδευτικῆς ἱστορίας τῆς Ἐρμουπόλεως, πού ἀποδεικνύουν ὅτι καί στὸν τομέα αὐτὸ ἡ ναυσικλυτὴ ἔδρα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως βρέθηκε στήν πρωτοπορία καί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ πρώτη εἶναι ἡ ἰδρυση τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς Σύρου, πού συνεστήθη τῷ 1856, κατ' ἐφαρμογὴν τοῦ νόμου ΤΞΖ' (368), τῆς 27ης Σεπτεμβρίου, «περὶ συστάσεως τριῶν ἱερατικῶν σχολείων», τῆς ὁποίας τὰ ἐγκαίνια ἔγιναν τὴν 9ῃ Ἀπριλίου 1862 καί λειτούργησε μέχρι τὸ 1893 στὸ κτίριο τοῦ σημερινοῦ ὀστεοφυλακείου τοῦ Κοιμητηρίου τοῦ Ἁγίου Γεωργίου Ἐρμουπόλεως, τὴν ὁποία ὡς Ἀρχιμανδρίτης διηύθυνε ἀπὸ τὸ 1874 μέχρι τὸ 1881 ὁ ἀείμνηστος Προκάτοχός μας Μεθόδιος (Παπαναστασόπουλος).

Δεύτερη, εἶναι ἡ Προπαρασκευαστικὴ Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ Σύρου, πού συνέστησε τὸ 1936 ὁ μακαριστὸς Μητροπολίτης Σύρου Φιλάρετος (Ἰωαννίδης) γιὰ τὴν ἐπιμόρφωση τῶν Ἐφημερίων τῆς πόλης.

Ἐγκαρδίως συγχαίρουμε τοὺς συγγραφεῖς τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, τόσο γιὰ τὴν φιλέρενο διάθεσή τους στὸν τομέα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐκπαιδεύσεως καί ἰδιαιτέρα τοὺς εὐχαριστοῦμε διότι μὲ τὴν παροῦσα ἐργασία τους ἀνέσπραν ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς λήθης ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἐκπαιδευτικὴ καί ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Ἐρμούπολης.

† Ο ΣΥΡΟΥ ΔΩΡΟΘΕΟΣ Β'

ΑΝΤΙ ΠΡΟΟΙΜΙΟΥ

Η μελέτη αυτή αποτυπώνει τη γενεσιακή και εξελικτική πορεία δύο άγνωστων στο ευρύ κοινό εκπαιδευτικών ιδρυμάτων που δραστηριοποιήθηκαν στην περιοχή του Αιγαίου και συγκεκριμένα στην Ερμούπολη της Σύρου. Πρόκειται για την Ιερατική Σχολή Σύρου (1856-1893) και την Προπαρασκευαστική Εκκλησιαστική Σχολή Σύρου (1936).

Η εμφάνιση, ο θεσμικός ρόλος, η δραστηριότητα και η λειτουργία των Εκκλησιαστικών Σχολών παρότι αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κεφάλαια της Ελληνικής Εκπαίδευσης δεν έτυχε ανάλογου ιστορικού ενδιαφέροντος και δεν απασχόλησε την ελληνική αλλά και ξένη ιστοριογραφία στο παρελθόν. Για τις ιερατικές σχολές δεν έχουν γραφεί παρά ελάχιστα κείμενα και για τις συγκεκριμένες δύο Σχολές ακόμα και μέχρι σήμερα αγνοείται η ύπαρξή τους. Η αναδίφηση σε αριθμητικά δεδομένα του ανθρώπινου δυναμικού είναι σχεδόν απαγορευτική, εξαιτίας της έλλειψης των αντίστοιχων στοιχείων και η εξελικτική διαδρομή σε αρκετές περιπτώσεις εξάγεται συμπερασματικά από δευτερογενείς πηγές αμφίβολης κάποιες φορές αξιοπιστίας.

Παρόλα αυτά όμως η διάσωση και καταγραφή των ιστοριών των ιδρυμάτων αυτών, των οποίων η σπουδαιότητα υπήρξε αδιαμφισβήτητη, λειτουργεί ως συναρμωστικός κρίκος των κομματιών ενός σχεδίου τα οποία τοποθετούμενα σωστά σχηματίζουν εκ νέου την εικόνα του εκπαιδευτικού μας συστήματος, εξερευνά διάφορες πτυχές της εκπαίδευσης στη χώρα μας αναδεικνύοντας την αναγκαιότητα εκπόνησης παρόμοιων μελετών υποστηρίζοντας τη σκοπιμότητα διερεύνησης του χώρου αυτού.

Ως ελάχιστο δείγμα ευγνωμοσύνης ευχαριστίες εκ βάθους καρδιάς επιθυμούμε να απευθύνουμε σε μια σειρά ανθρώπων που επικούρησαν στη μελέτη μας.

Αρχικά στο Σεβασμιότατο Μητροπολίτη Σύρου Δωρόθεο Β', ο οποίος τιμώντας μας από την αρχή της συγγραφής την περιέβαλλε με αγάπη και την προλόγισε.

Στην κ. Καλή Αλυσανδράτου, Διευθύντρια της Εστίας Εκκλησιαστικής Εκπαιδεύσεως, για τις ιδέες και την εμπνοή της.

Στην κυρία Τάϊνα Χιέταλα, ταξινόμο των Γενικών Αρχείων του Κράτους στο Νομό Κυκλάδων, η οποία υπερέβαλε εαυτόν προκειμένου να συνδράμει στην ολοκλήρωση της εργασίας μας τιμώντας τη θέση την οποία κατέχει.

Στην κυρία Αγγελική Ψιλοπούλου, Προϊσταμένη των Γενικών Αρχείων του Κράτους στο Νομό Κυκλάδων.

Στον Αρχιερατικό Επίτροπο της Καθολικής Εκκλησίας Βορείου Ελλάδος (Αποστολικό Βικαριάτο Θεσσαλονίκης) και Καθηγητή Δογματικής Θεολογίας του Ινστιτούτου Οικουμενικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Antonianum της Ρώμης, Δρ. Ιωάννη Ασημάκη.

Στον π. Δωρόθεο Γάγγο, Εφημέριο του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Άνω Σύρου.

Στο προσωπικό της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Ερμούπολης.

Στο γραμματέα της Ι. Μητρόπολης Σύρου κ. Αλέξανδρο Μαρκουίτσο για το συντονισμό της προσπάθειας έως της εκδόσεως.

Στο φωτογραφείο "Photopolis", Χίου 47, Πλατεία Μιαούλη στην Ερμούπολη και στον κ. Αναστάσιο Μαυροθαλασσίτη.

Στις εκδόσεις Ζήτη για την επιμελημένη εργασία τους.

Ρώσσιου Αικατερίνη,
Χριστοφορίδης Θεόδωρος,
Κιλκίς, Ιανουάριος 2009.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ιερατικό Σχολείο Σύρου 1856-1893	11
1. Ίδρυση του Ιερατικού Σχολείου Σύρου	11
2. Από την Εκκλησιαστική, Πολιτειακή & Εκπαιδευτική Ιστορία της Σύρου	13
3. Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου Άνω Σύρου	16
4. Νεκροταφείο Αγίου Γεωργίου - Οστεοφυλάκιο - Επιτροπείο	16
5. Λειτουργία του Ιερατικού Σχολείου Σύρου	22
6. Πρακτικά Δημοτικού Συμβουλίου περί της Σχολής	30
7. Ανθρώπινο Δυναμικό της Σχολής <i>Εκπαιδευτικό-Βοηθητικό Προσωπικό - Εφορευτική Επιτροπή</i>	42
<i>Μαθήματα - Μαθητές</i>	46
8. Παύση Λειτουργίας της Σχολής	58

ΜΕΡΟΣ Β΄

Προπαρασκευαστική Σχολή Σύρου 1936	59
1. Προπαρασκευαστικές Σχολές	59
2. Προπαρασκευαστικές Εκκλησιαστικές Σχολές Μητροπόλεων	61
3. Προπαρασκευαστικές Σχολές Ιερατικών Σχολών	65
4. Προπαρασκευαστική Εκκλησιαστική Σχολή Σύρου	67
5. Η Τελετή της Απονομής των Διπλωμάτων των Αποφοίτων της Ιερατικής Σχολής	72
Επίλογος	74
Βιβλιογραφία	75
Πίνακας Εικόνων	78